

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

Factors Affecting the Graduation of Students for Muang Chanthaburi
Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education

นที ยงยุทธ^{*1}, สุนิตต์ตา เย็นทั่ว²

Nathee Yongyut, Sunitta Yentour

¹สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
จังหวัดจันทบุรี 22000

²ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

¹Computer Education, Faculty of Computer Science and Information Technology,
Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi Thailand 22000

²Educational and Innovation technology, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University,
Chanthaburi Thailand 22000

*Corresponding author Email : nathee.y@rbu.ac.th

(Received : May 4 2020; Revised : June 16 2020; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 2) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยหลักที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา กศน. อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และ 3) เพื่อเสนอแนะทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อ กศน. อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู กศน.ตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 11 คน จาก กศน.ตำบล 11 ตำบล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตีความนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ประกอบด้วย 1) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจและมีความรับผิดชอบ 2) ผู้ปกครองสนับสนุนและส่งเสริม 3) ครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และการให้คำปรึกษา 4) การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) 5) สถานที่สอบสะดวกต่อการเดินทาง 6) ความน่าสนใจของเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอน 7) ผู้บริหารให้การสนับสนุน และ 8) การทำใบงานและแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา กศน. อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มี 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นตั้งใจและมีความรับผิดชอบของนักศึกษา 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และให้คำปรึกษา และ 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนและส่งเสริมของผู้ปกครอง และ 3. ได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อ กศน. อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1) การคัดกรองนักศึกษาเบื้องต้นก่อนการรับสมัครเรียน 2) ครูมีการสัมภาษณ์พูดคุยกับนักศึกษาหลังจากที่สมัครเรียนแล้วเพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาเป็นแนวทางการจัดรูปแบบหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) เพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ให้มากขึ้น 4) การสะสมชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) จำนวน 200 ชั่วโมง ครูอาจจะใช้วิธีการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาสะสมชั่วโมงกิจกรรมให้ครบถ้วนเวลาตามที่หลักสูตรกำหนด และ 5) หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ควรสอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักศึกษา

คำสำคัญ : การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, ครู กศน.ตำบล, นักศึกษานอกระบบ

Abstract

The purposes of this research were to 1) study factors affecting the graduation of students under the Office of the Non-Formal and Informal Education, Mueang District, Chanthaburi Province 2) to prioritize factors affecting the graduation of students under the Office of the Non-Formal and Informal Education, Mueang District, Chanthaburi Province and 3) to propose ways to improve and develop teaching and learning management to the Office of Non-Formal and Informal Education Chanthaburi Provinces. The research was a qualitative research by data collecting from documents and in-depth interviews with teachers under the office of the Non-Formal and Informal Education (Non-Formal Education), Muang District, Chanthaburi Province of 11 teachers 11 subdistricts the Office of the Non-Formal and Community Education and then analyzed the data by interpreting according to objectives. The research results was presented by descriptive analysis method.

The results of the study showed that 1. factors affecting the graduation of students under the Office of Non-Formal and Informal Education (Non-Formal Education), Mueang District, Chanthaburi Province as 1) determination of student's commitment and responsibility, 2) teachers; caring and providing counseling, 3) parental support, 4) Participation in life quality development activities, 5) Exam location is convenient for traveling, 6) Interesting content, 7) Executive support, and 8) Do homework and exercises. 2. There are three main factors affecting the graduation of students under the Office of Non-Formal and Informal Education (Non-Formal Education), Mueang District, Chanthaburi Province, as follows ; 1) determination of student's commitment and responsibility, 2) teachers; caring and providing counseling, and 3) parental support and 3. The researcher has suggested five ways to improve and develop teaching and learning management to the Office of Non-Formal and Informal Education (Non-Formal Education), Chanthaburi Province as follows ; 1) preliminary student screening before enrollment 2) interviewing students for students'background us used as a guideline for formatting or learning management processes 3) creating more online learning channels 4) motivating students to complete their 200 hours of activity (ERC) in time 5) flexible and various courses offerd in order to satisfy students'need and interest.

Keywords : non-formal and informal education, sub-district non-formal and Informal education teacher, informal education student

บทนำ

ปัญหาที่ทำให้หลายคนไม่สามารถเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในระบบปกติได้นั้นเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ ขาด พลาด พร่อง โดยสภาวะของการขาด คือ การขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากไม่มีทุนทรัพย์ที่เพียงพอต่อการเข้าเรียนตามระบบปกติ สภาวะของการพลาด คือ ผู้ที่เคยเป็นนักเรียนในระบบปกติแต่เกิดความผิดพลาดในการดำเนินชีวิต ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน โดยยังไม่จบการศึกษา และสภาวะของการพร่อง คือ ผู้ที่มีความบกพร่องทั้งทางสภาพร่างกายและสติปัญญาตั้งแต่กำเนิดหรือผู้ที่ประสบกับอุบัติเหตุต่าง ๆ จนได้รับความบกพร่องทางร่างกาย เป็นผลให้ไม่สามารถเข้าสู่การเรียนในระบบปกติได้ (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2560)

จากปัญหาทั้ง 3 ประการที่สำคัญดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเข้ามาแก้ไขปัญหจากหน่วยงานหลายส่วนด้วยการระดมทั้งพลังกาย พลังใจ และพลังสมอง ซึ่งหน่วยงานที่มีภารกิจที่มีความโดดเด่นต่อการเข้ามาช่วยบุคคลทั้ง 3 กลุ่มได้ คือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยหรือสำนักงาน กศน. ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และได้เรียนรู้ในสาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต และยังเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นมาตรการจูงใจให้กับภาคสังคมอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อบ่มไปสู่วิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” (สำนักงานเลขาธิการการศึกษา, 2552)

ในขณะที่มีรายงานการตรวจสอบการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุดรธานี ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พบว่า การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากนักศึกษาจบน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา โดยเป็นข้อมูลในช่วงภาคเรียนที่ 2/2554 ถึง ภาคเรียนที่ 1/2559 (สำนักข่าวอิศรา, 2562)

จากสภาพปัญหาพื้นฐานของนักศึกษา กศน. และการบริหารจัดการทำให้เห็นได้ชัดว่าการดำเนินการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาจนประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาที่เข้ามาเรียนพร้อมกับการเอาใจใส่ดูแลจนจบการศึกษา เพื่อที่จะกลับไปสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพและสามารถดำเนินชีวิต

เลี้ยงชีพของตนได้ต่อไป หรือสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาของ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและลดปัญหาสังคมที่เกิดจากการรู้หนังสือที่ไม่เพียงพอสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยหลักที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครู กศน.ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 11 คน จาก 11 ตำบล เลือกด้วยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling Method) เหตุผลที่เลือกสัมภาษณ์ครู กศน.ตำบล เพราะมีการทำงานที่ใกล้ชิดกับนักศึกษาอยู่ตลอดเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการเรียน การทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต การเรียนแบบบูรณาการ รวมทั้งการให้คำปรึกษาในการใช้ชีวิตและปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียน ได้อย่างทั่วถึงทุกคนและในแต่ละตำบลจะมีครู กศน.ตำบลรับผิดชอบจำนวน 1 คน นั้นหมายความว่าผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ได้อย่างครอบคลุมพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ทำการศึกษา ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ช่วงเวลาที่ทำการศึกษา คือ เดือนตุลาคม 2562

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การตรวจสอบข้อมูลใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of objective congruence: IOC) ที่ผ่านการพิจารณา

จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยประเด็นคำถามที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือวิจัย กำหนดให้มีค่ามากกว่า 0.50

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ รายงานวิชาการ แนวทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงเอกสารของสำนักงานการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยของอำเภอเมืองจันทบุรี หรือเอกสารข่าวของระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ครอบคลุมถึงตารางการเรียนหรือกิจกรรมของนักศึกษา เช่น กิจกรรมนอกสถานที่ อันทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่นักศึกษา เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยของเพชรขำรี สุทธิประภา (2558) ที่ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ กศน.ตำบล พื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า กศน.ตำบล มีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยเพราะไม่รับทราบในการแสดงความคิดเห็นและขาดทักษะการแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยควรมีการวางแผนนโยบายร่วมกันอย่างครอบคลุม ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ เพื่อรับทราบแนวทางการปฏิบัติงานและมีการชี้แจงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ส่วนงานวิจัยของคณะกรรมการดำเนินงานวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ช่วยให้สำเร็จการศึกษา คือ ความรับผิดชอบของตนเอง และลำดับต่อมาคือ เอกสารและตำราประกอบการบรรยาย รวมทั้งการศึกษางานวิจัยของ พงษ์เทพ วัฒนาวณิชขุขุ (2554) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของ กศน. ตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าปัญหาการจัดการศึกษาของ กศน. ตำบล ได้แก่ อาคาร สถานที่ไม่เพียงพอ อินเทอร์เน็ตไม่สามารถ

ให้บริการได้อย่างทั่วถึง งานด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน พบว่า มีการทำงานที่เข้าซ้อนกับหน่วยงานอื่น มาสรุปรวมเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา กศน. โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอายุ สถานภาพ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน

ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของนักศึกษา ครูผู้สอน นโยบายผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอน กระบวนการตั้งแต่ก่อนรับสมัครนักศึกษาเข้าเรียนจนถึงหลังจบการศึกษาว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง

ประเด็นที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2) ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นนำมาถอดเทป ตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาจุดที่ยังขาดความชัดเจนหรือไม่ครบถ้วนและกลับไปสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง ในประเด็นเดิมให้เกิดความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) คือ จัดข้อมูลประเด็นเดียวกันที่ได้มาจากลักษณะที่ต่างกันของแหล่งข้อมูล สถานที่ และบุคคล มาเปรียบเทียบหาจุดที่มีลักษณะร่วมและแตกต่างกัน ให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ด้วยการจำแนกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ และใช้ค่าสถิติความถี่ในการเปรียบเทียบเพื่อหาประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญ จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน กศน.

กศน. ตำบล	นักเรียนมุ่งมั่น ตั้งใจและมี ความรับผิดชอบ	ผู้ปกครอง สนับสนุน และส่งเสริม	ครูผู้สอนดูแล เอาใจใส่ และการให้ คำปรึกษา	การเข้าร่วม กิจกรรม กพข.	สถานที่สอบ สะดวกต่อ การเดินทาง	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา วิชาที่จัด การเรียน การสอน	ผู้บริหาร ให้การ สนับสนุน	การทำ ใบงานและ แบบฝึกหัด ท้ายบทเรียน
แสง	✓	✓			✓			
วัดใหม่	✓	✓	✓					
พลับพลา	✓		✓			✓		
บางกะจะ	✓	✓	✓					
ท่าช้าง	✓		✓					
ตลาด	✓	✓	✓					
หนองบัว	✓	✓	✓					
คมบาง	✓	✓	✓					
จันทนิมิต	✓	✓	✓					
คลอง			✓			✓		✓
เกาะขวาง	✓		✓	✓				
รวม	10	7	10	1	1	2	1	1
อันดับที่	1	3	1	5	5	4	5	5

จากตารางที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน กศน. ที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู กศน. ทั้ง 11 ตำบล ของสำนักงานศึกษานอกระบบอำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ 1) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจและความรับผิดชอบ 2) ผู้ปกครองสนับสนุนและส่งเสริม 3) ครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และการให้คำปรึกษา 4) การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพข.) 5) สถานที่สอบสะดวกต่อการเดินทาง 6) ความน่าสนใจของเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอน 7) ผู้บริหารให้การสนับสนุน 8) การทำใบงานและแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน

2. ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่ามี 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นตั้งใจและความรับผิดชอบของนักศึกษา 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และให้คำปรึกษา 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนและส่งเสริมของผู้ปกครอง

3. แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ มีดังนี้

1) การคัดกรองนักศึกษาเบื้องต้นก่อนการรับสมัครเรียน โดยครูมีการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ก่อนเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจ หรือมีความประสงค์จะเรียนมากน้อยเพียงใดและต้องการเรียนด้วยจุดประสงค์ใด เช่น เรียนเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะของตน เรียนเพื่ออยากได้คุณวุฒิทางการศึกษาไปสมัครงานหรือสมัครเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเรียนเพราะพ่อแม่ผู้ปกครองมีความประสงค์ให้เรียน

2) ครูมีการสัมภาษณ์พูดคุยกับนักศึกษาหลังจากที่สมัครเรียนแล้ว เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดรูปแบบหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของนักศึกษา เช่น พื้นฐานความรู้ ฐานะทางบ้าน ภาระความรับผิดชอบต่าง ๆ

3) การเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ให้มากขึ้น จะช่วยสร้างความสะดวกสบายให้ครูและนักศึกษามากขึ้น จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกมีครู กศน.ตำบลหลายท่าน ใช้ช่องทางสื่อสารสังคมออนไลน์ เช่น Line และ Facebook ในการติดต่อสื่อสาร

แจ้งข่าวสาร หรือติดตามผู้เรียนมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และมีครู กศน. ส่วนน้อยที่ใช้สื่อเหล่านี้เป็นช่องทางในการจัดการเรียนการสอน พบเพียง กศน.ตำบลพลับพลา ที่มีการสร้างเว็บไซต์เพื่อใช้เป็นช่องทางในการส่งเนื้อหาความรู้ รวมทั้งคลิปวิดีโอต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปัจจุบันมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ให้ครู เลือกใช้ง่ายและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เช่น www.wix.com ใช้ในการสร้างเว็บไซต์ด้วยตนเองได้ง่าย ๆ Google Classroom และ Class DOJO ใช้เป็นห้องเรียนออนไลน์เพื่อให้ครูส่งใบงาน หรือการบ้านให้กับนักศึกษาของตน Line หรือ Facebook ใช้เป็นช่องทางในการติดตามและแจ้งข่าวสารต่าง ๆ แก่นักศึกษาอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

4) การสะสมชั่วโมงกิจกรรม (กพข.) จำนวน 200 ชั่วโมง ครูอาจจะใช้วิธีการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษา สะสมชั่วโมงกิจกรรมให้ครบตามเวลาที่หลักสูตรกำหนด เช่น อาจใช้วิธีสะสมชั่วโมงเมื่อใครสะสมครบทุก 20 คะแนน จะได้ แลกแต้มพิเศษ 1 แต้ม เมื่อสะสมแต้มพิเศษครบ 5 แต้ม นักศึกษา สามารถเอาแต้มดังกล่าวมาแลกเป็นของรางวัลที่ครูเตรียมไว้ การเสริมแรงด้วยการแข่งขันกับเพื่อนและแข่งขันกับตัวเอง อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดจำนวนนักศึกษาที่ไม่สำเร็จการศึกษา เพราะการสะสมชั่วโมงกิจกรรมไม่ครบลงได้

5) หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ควรสอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดและความสนใจ ของนักศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพและความสามารถที่มี จัดรูปแบบการศึกษาให้เลือกอย่างหลากหลาย วิธีการไม่ยึดติดกับกระบวนการเรียนการสอนรูปแบบเดิม ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงบทบาทครูเป็นโค้ช คอยอำนวยความสะดวก ชี้แนะแนวทางและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตรด้านอาชีพและทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับทักษะ ในศตวรรษที่ 21 เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาไปแล้วสามารถ นำทักษะที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงตน ได้จริงในอนาคต

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ได้รับจากครู กศน. ในประเด็น เกี่ยวกับความมุ่งมั่นตั้งใจและความรับผิดชอบของนักศึกษา มีดังนี้

“...ความรับผิดชอบ การรู้จักหน้าที่ การแบ่งเวลา หลัก ๆ เลยที่เกี่ยวกับเด็กเพราะเด็กบางคนเขาแบ่งเวลาไม่ถูก ใช้อย่างบางคนทำงานบางคนเรียนเขาแบ่งเวลาไม่ถูก ทำให้ไม่สามารถ ทำสองอย่างไปด้วยกันได้ แต่คนที่เขาแบ่งเวลาได้ สามารถไปควบคู่ กันได้ ไม่มีปัญหาอะไร...” ขวัญดี ตุงคะสุด (สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2562)

“...สิ่งที่ทำให้เด็กจบหรือไม่จบ อย่างแรกก็ต้องเป็น เด็กเนอะ ถ้าครูบอกว่าดีอย่างเดียวไม่มีผลนะ เด็กเวิร์ก ครูเวิร์ก ก็ช่วยกันอีกแรง...” ศิริญา ป้องเรือ (สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2562)

“...อันแรกต้องเป็นเด็กก่อนครับ ตัวเด็กเอง ถ้าตั้งใจ เขาจะมาจริง ๆ อย่างนี้ คือมันอยู่ที่เขาถ้าเขาไม่ยอมที่จะเรียน เราบังคับเท่าไรเขาก็ไม่มา ผู้ปกครองพามาก็ยังไม่มาเลย...” ศุภชัย สุดประเสริฐ (สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2562)

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ได้รับจากครู กศน. ในประเด็น เกี่ยวกับครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และการให้คำปรึกษามีดังนี้

“...ครูต้องคอยติดตาม พอถึงเวลาสอบตอนกลางคืน จะส่งไลน์ว่า พรุ่งนี้สอบแล้วนะใครยังไม่เข้าใจให้โทรมาถามครู หรือไลน์มาก็ได้เพราะโทรศัพท์เปิดตลอด 24 ชั่วโมง โทรมาเลย และให้เตรียมอุปกรณ์การสอบให้เรียบร้อย เราจะเตือนก่อน 1 อาทิตย์ แล้วคืนก่อนสอบก็ย้ำอีกที พอเข้าไปถึงสนามสอบก็จะไป ดูเลยที่หน้ากระดาน ที่นักศึกษาไปดูรายชื่อว่าเขาสอบห้องไหน เราก็จะรู้ว่าคนไหนยังไม่มา จะถามว่าใครมีปัญหาเรื่องรถให้โทรหา ครูจะมารับและเจอกันที่ กศน. เพื่อไปสนามสอบด้วยกัน...” อุบล อยู่เกษม (สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2562)

“...ก่อนหน้านั้นไม่ได้ใช้ไลน์ใช้เฟซบุ๊กในการติดตาม ก็ใช้วิธีโทรตาม มีการพูดคุยประสานกับเด็กอะไรบ้างก็เก็บภาพหน้าจอ เอาไว้รายงานผู้บริหารด้วย ถ้าครูมีหลักฐานชี้แจงตรงนั้นแล้วถือว่า ครูได้ทำหน้าที่แล้วยอมรับได้ บางคนต้องไปทำผลไม้ที่ภาคใต้ ทำให้ ไม่มาสอบ N-Net เป็นผลให้ไม่จบการศึกษา ครูก็ต้องทำรายงาน ชี้แจงว่าทำไมเด็กนักศึกษาถึงไม่มาสอบ เพราะอะไร เหตุใด บอกที่ไปที่มาที่เขาไปไหนไม่ได้ก็ต้องยอม ต้องตาม ต้องหา ถามเพื่อนว่าเขาไปไหน...” ศรัณยพงศ์ ชิตยะนนท์ (สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2562)

“...คิดว่าตัวหนูเอง (ครู กศน.ตำบล) เพราะว่า โดยส่วนใหญ่แล้วเด็กที่มีปัญหาอะไรมา เราก็จะคุยกับเขาและก็คือ เหมือนกับว่าเราสร้างแรงบันดาลใจให้เขาว่า เมื่อก่อนครูก็เป็นอย่างนี้ นะผ่านชีวิตวัยรุ่น มันจะผ่านอะไรมา พยายามพูดแต่สิ่งที่ดี ๆ ชีวิตวัยรุ่นเราเป็นอย่างนี้เราก็กายทอดอันไหนดี อันไหนไม่ดี เราเคยผ่านมาแล้ว เราจะต้องแก้ไขปัญหายังไง ต้องทำอย่างไร มันก็เหมือนกับว่าเราได้ลองดูอะไรอย่างนี้ ก็บอกกับเขาว่าเมื่อก่อน ครูก็ได้เป็นอย่างนี้หรือกะ แต่ก่อนก็เกเรนะ จะเรียนไม่จบก็เข้าไป คือพ่อแม่ก็ไม่ได้อยู่ด้วยกัน เทียวเกเร แต่สุดท้ายแล้วก็เรียนจนจบ มาทำอาชีพแบบนี้ได้นะ ก็คุยกันตอนนี้ได้กลุ่มนี้ก็จบ ป.ตรี ไปหลายคนแล้วเหมือนกันนะ คือเขาก็เรียนกับหนูรุ่นแรก ๆ เลยนะ ตอนนี้จะสูงกว่าหนูก็มีนะ ป.โท ก็มีนะ...” ภาวณัฐณ์ อุทัยศรี (สัมภาษณ์ 29 ตุลาคม 2562)

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ได้รับจากครู กศน. ในประเด็นเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมผู้ปกครอง มีดังนี้

“...ถ้าครอบครัวไม่ได้ส่งเสริม ไม่ได้สนับสนุน ไม่ได้บังคับ ชูเชิญเนี่ยยาก แล้วครูจะไปตามได้หรือเพราะตัวเขาเป็นคนแรก เขาจะจบหรือไม่จบอยู่ที่เขาไม่ว่าเราจะป้อนอะไรใส่ เราจะเอาอะไรใส่ถ้าเขาไม่เอาซะอย่างก็สูญเปล่า...” ศรีณยพงศ์ ขัตติยะนนท์ (สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2562)

“...ผู้ปกครองสมัยนี้ผมเข้าใจนะว่ามันคือสังคมตอนนี้ เหมือนกับว่าเป็นสังคมที่อยู่กับตัวเองมากไป สมัยนี้ พ่อแม่มีลูกเร็ว เด็กสมัยนี้ก็มีลูกเร็ว แล้วเขาเลี้ยงด้วยการปล่อย ไม่ค่อยได้ดูแล ไปทำงานไม่ค่อยได้ตามดู ซ้อมเตอร์ไซต์ แวนไปแวนมา อยากเดิน อยากดัง ถ้าครอบครัวดี เด็กก็จะดี...” ศุภชัย สดประเสริฐ (สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2562)

ภาพที่ 1 โปสเตอร์อินโฟกราฟิกเผยแพร่ผลงานวิจัย

สรุปและอภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จ การศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อําเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า มีอยู่ 8 ปัจจัย ได้แก่ 1) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจและ มีความรับผิดชอบ 2) ผู้ปกครองสนับสนุนและส่งเสริม 3) ครูผู้สอน ดูแลเอาใจใส่และการให้คำปรึกษา 4) การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา คุณภาพชีวิต (กพช.) 5) สถานที่สวดสะตวกต่อการเดินทาง 6) ความน่าสนใจของเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอน 7) ผู้บริหาร ให้การสนับสนุน และ 8) การทำใบงานและแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมรัตน์ คงดี (2563) ที่พบว่า ปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือของผู้เรียนหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551 ที่ไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่โครงสร้าง

หลักสูตรกำหนด คือ ด้านบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการ จัดการเรียนการสอน ด้านการบริการและสวัสดิการ และด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อผู้เรียนเรียงตามลำดับ

ประเด็นที่ 2 ผลการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย ที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษามีอยู่ 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน และด้านผู้ปกครอง สอดคล้องกับ ซีรีนส์และครีเมอร์ (Scheerens & Creemers, 1989) ได้กล่าว ไว้ในปัจจัยนำเข้าที่จะส่งผลให้การศึกษานอกระบบให้สัมฤทธิ์ผล ได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า 3 ปัจจัย คือ ความพร้อมของผู้เรียน ประสิทธิภาพของครู และการสนับสนุนจากผู้ปกครอง โดยมี รายละเอียด ดังนี้

ด้านผู้เรียน ควรประกอบด้วย พื้นฐานเดิมของนักศึกษา ความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ แรงจูงใจของนักศึกษา การรู้จักหน้าที่ ของตน การแบ่งเวลา และที่สำคัญต้องเห็นคุณค่าของการศึกษา

สอดคล้องกับ โนลส์ (Knowles, 1980) ซึ่งกล่าวว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) คือ วิชาการศึกษาผู้ใหญ่ หรือ แอนดราโกยี (Andragogy) ผู้สอนจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่หรือผู้เรียนของตนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ คือ 1) ความต้องการรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนรู้ที่มีต่อชีวิตจริง 2) มโนทัศน์ของผู้เรียน ผู้ใหญ่มักต้องการการเรียนรู้ที่มีลักษณะการแนะนำมากกว่าการสอน ครูต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ รับฟังและยอมรับในการแสดงออกของผู้เรียน 3) บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน 4) ความพร้อมที่จะเรียนรู้ การจัดสถานการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทรอบตัวผู้เรียน จะช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ทักษะของผู้เรียนได้ดี 5) การนำไปสู่การเรียนรู้ บรรยากาศแวดล้อมที่เป็นกันเอง ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ จะช่วยให้เรียนรู้ได้อย่างดี และ 6) แรงจูงใจการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ของตนเอง จะช่วยพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้ดี

ด้านครู ต้องมีการใช้รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการจัดเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจตรงตามความต้องการ ความถนัด มีคุณธรรมจริยธรรม และคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจของผู้เรียนการส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียน ครูต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้รับฟังและยอมรับในการแสดงออกของผู้เรียน เปลี่ยนจากครูเป็นโค้ช คือ การที่ผู้เรียนจะทำอะไรเด็กต้องคิดเอง ค้นคว้าเองหาโจทย์เอง คิดหาปัญหาจากเรื่องใกล้ตัวและไกลตัว ครูจะสอนให้ผู้เรียนหาปัญหามา และหาแนวทางแก้ไขร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของ ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : ออนไลน์) ว่า “ครู กศน. ไม่ใช่ผู้สอนหลัก แต่จะเป็นเพื่อน เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษา กศน. ให้เรียนด้วยตนเอง”

ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง เนื่องจากครอบครัวเป็นบริบทของชีวิตที่สำคัญต่อเด็กและเยาวชน เด็กเกิดมาอาศัยพึ่งพาผู้เลี้ยงดู ให้ความอบอุ่น ความรัก สนองตอบความต้องการเมื่อหิว ได้รับการเอาใจใส่ อุ้มชู สัมผัส อบรมสั่งสอนบุคคลภายในครอบครัวมีบทบาทสำคัญในครอบครัวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการศึกษาด้วยนั้น ก็คือ พ่อ แม่ ดังนั้น หากพ่อแม่ทำหน้าที่ในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วย่อมส่งผลให้ครอบครัวมีความสุข ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นครอบครัวที่มีลูกอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งโดยทั่วไป

ครอบครัวส่วนใหญ่มักประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน แต่ถ้าครอบครัวนั้นสามารถทำหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมนำพาครอบครัวและลูกวัยรุ่นให้ก้าวผ่านปัญหาต่าง ๆ อย่างประสบความสำเร็จและมีความสุข (ผกามาศ นันทจิรววัฒน์, 2554) เป็นไปในทิศทางเดียวกับ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2550 : 28-33) ได้เปรียบเทียบครอบครัวกับการเจริญเติบโตของต้นไม้ว่าเมื่อต้นไม้เจริญเติบโตขึ้นก็จะแผ่กิ่งก้านสาขาแตกแขนงออกไปส่วนรูปร่างของต้นไม้จะเป็นเช่นไรหรือจะเจริญงอกงามหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับชนิดของดินและปุ๋ยที่ต้นไม้ได้รับหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครอบครัวอย่างหนึ่งก็คือเป็นสถาบันสังคมแรกในชีวิตของมนุษย์ที่ต้องพร้อมจะให้ความรักความอบอุ่น พร้อมทั้งการปลูกฝังจริยธรรมแก่สมาชิกใหม่ที่อุบัติขึ้นในครอบครัวเพื่อเป็นรากฐานให้เขาพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

ประเด็นที่ 3 ข้อเสนอแนะทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ มีดังนี้ 1) ควรมีการคัดกรองนักศึกษาเบื้องต้นก่อนการรับสมัครเรียน 2) ครู กศน.ตำบล ควรสัมภาษณ์พูดคุยกับนักศึกษาหลังจากที่สมัครเรียนแล้ว เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน 3) ควรเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ให้มากขึ้น 4) ควรหาวิธีการเสริมแรงในแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาสะสมชั่วโมงกิจกรรม (กพข.) ให้ครบทันเวลาตามที่หลักสูตรกำหนด 5) ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของธรรมรัตน์ คงดี (2563) ที่ได้เสนอกลยุทธ์การช่วยเหลือผู้เรียนทั้งหมด 5 กลยุทธ์เรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) กลยุทธ์พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทศวรรษที่ 21 2) กลยุทธ์พัฒนาครูให้เป็นเลิศในการจัดการเรียนการสอน 3) กลยุทธ์พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและติดตามผู้เรียน 4) กลยุทธ์การบริการด้วยคุณภาพ 5) กลยุทธ์การจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่สนับสนุนทุนในการวิจัยและผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และครู กศน.ตำบล ทั้ง 11 ตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลา ในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการดำเนินงานวิจัย. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดนครราชสีมา. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2552). ข้อตกลงเบื้องต้นก่อนจะเป็นนักศึกษา กศน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.moe.go.th>. (วันที่ค้นข้อมูล 2 พฤษภาคม 2561).
- ธรรมรัตน์ คงดี. (2563). กลยุทธ์การช่วยเหลือผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 14 (มกราคม-เมษายน) : 171-181
- ผกามาศ นันทจิรวัดณ์. (2554). การศึกษาและพัฒนากฎปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จด้วยการให้คำปรึกษารอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์เทพ วัฒนาวณิชย์วุฒิ. (2554). รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษา กศน. ตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. นครปฐม : พิมพ์ลักษณ์.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2550). จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรซาริ สุทธิประภา. (2558). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของ กศน.ตำบลพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. 2560. กศน.ชี้ 17 กลุ่มเป้าหมายผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษาต้องเข้าถึงบริการ กศน. อย่างมีคุณภาพ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.braille-cet.in.th/Braille-new/?q=news-7691>. 14 กรกฎาคม 2560.
- สำนักข่าวอิศรา. (2562). เปิดกรูผลสอบสดง. (19) ตรวจสำนักงาน กศน. อุตรธานี. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.isranews.org>. (วันที่ค้นข้อมูล 2 มิถุนายน 2562).
- สำนักงานเลขาธิการศึกษา. (2552). ข้อเสนอ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Knowles M.S. (1980). The Modern Practice of Adult Education : From Pedagogy to Andragogy. New York : Cambridge. The Adult Education Company.
- Scheerens, J., & Creemers, B. P. (1989). Conceptualizing school effectiveness. International Journal of Educational Research, 13(7), 691-706.